

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ / NATIONAL ECONOMY MANAGEMENT

УДК 339.13 (477)

КЛЕПАНЧУК О.Ю.^{1*}

^{1*} доцент кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка, e-mail: o.klepanchuk@gmail.com, olha.klepanchuk@lnu.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-7764-614X

ЦІЛІ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Мета: аналіз цільового призначення різних інструментів дослідження ефективності внутрішнього ринку України та можливостей їх використання для обґрунтування інституційних важелів управління ринковим розвитком. **Методика:** проведено динамічний аналіз структури ВВП України за кінцевим використанням, проаналізовано результати оцінювання ступеня економічної свободи ринкових суб'єктів України, досліджено динаміку індексів економічної, фінансової, торгової та загальної глобалізації України. **Результати:** Головними цілями оцінювання внутрішнього ринку є ідентифікація відповідності ринкової системи цілям розвитку національної економіки та обґрунтування інституційних інструментів і важелів управління таким розвитком. Показано, що вагому роль у позитивній динаміці ВВП України відіграє приватне споживання, зумовлене зростанням споживчих настроїв. Виявлено, що за рейтингом економічних свобод Україна у 2019 р. посідала лише 147 позицію з 180 досліджених країн світу, а серед країн Європи український внутрішній ринок було оцінено як найменш вільний. Доведено, що інституційне запровадження заходів дерегуляції ринкових процесів може значно активізувати вільний рух капіталу та товарів. Агреговано інформацію для оцінювання ринкової доступності, з виокремленням факторів доступності, які формуються низкою кількісних та якісних показників. Подальші дослідження пропонується концентрувати на питаннях конкурентної взаємодії учасників ринку на рівнях «виробник-держава», «виробник-виробник» і «виробник-споживач», а також динамічного аналізу щодо рівнів прибутковості, рентабельності та ринкової продуктивності праці. **Наукова новизна:** запропоновано поетапний порівняльний аналіз показників ринкової доступності та можливостей досягнення економічних інтересів і конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Перевагою методики є можливість всебічного аналізу економічних, соціальних та політико-правових чинників впливу на привабливість товарного ринку, що відкриває перспективи для прицільної розробки інституційних інструментів реформування. **Практична значимість:** результати оцінювання конкурентного стану товарного ринку можуть використовуватись органами державної влади для розробки конкретних заходів в межах планування структурних змін та інституційних реформ на внутрішньому ринку.

Ключові слова: ринкова система; структура ВВП; глобалізація; економічна свобода; споживчі настрої; рух капіталу; ринкова доступність; конкурентоспроможність; інституційне регулювання

Постановка проблеми

Національна економічна система являє собою сукупність взаємопов'язаних галузей, в процесі ринкових перетворень який виникає потреба у безперервному макроекономічному моніторингу ринкових процесів і тенденцій. Актуальність досліджень різних аспектів ефективності внутрішнього ринку України зумовлена потребою визначення доцільності і терміновості ринкових трансформацій, необхідністю ефективної структуризації інституційного впливу на макроекономічні процеси в державі, розробки стимулюючих інструментів для зростання ринкової ефективності та стримуючих механізмів для

протидії появи та розвитку небажаних ефектів. Макроекономічний аналіз внутрішнього ринку виступає важливою передумовою розробки державної стратегії економічного розвитку, прогнозування трендів соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання структурованого дослідження ефективності внутрішнього ринку є малодослідженим. Автори у даній царині зазвичай зосереджують увагу на визначенні трендів і пошуків можливостей для локального зростання. Так, Г. Пухтаєвич [11] для аналізу ефективності внутрішнього ринку пропонує

оперувати агрегованими економічними категоріями товарного, ресурсного та фінансового ринків. Це може спричиняти до певної втрати інформаційних потоків, однак дозволяє узагальнити ринкові тенденції. Р. Окрепкий, Д. Гаргула зосереджують увагу на кон'юнктурному аналізі тенденцій розвитку ринку, беручи до уваги матеріальні та грошові потоки в моделі кругообігу доходів, ресурсів і продуктів внутрішнього ринку [8]. В. Міненко акцентує на важливості аналізу стану товарного ринку (шляхом структурування ВВП за позиціями виробництва і споживання та агрегування міжсекторних взаємозв'язків), його макроекономічної рівноваги (шляхом факторного дослідження сукупного попиту і пропозиції), стану ринку праці (за показниками зайнятості, безробіття, факторний аналіз продуктивності праці), механізми забезпечення рівноваги на ринку [6]. І. Діденко також рекомендує включати аналіз стану фінансового ринку (за показниками розвитку грошово-кредитного ринку, рівноваги на грошово-кредитному ринку, основними індексами фондового і валютного ринків) [2]. І. Лилик наголошує на необхідності більш широкого аналізу макроекономічних процесів (включаючи інноваційно-інвестиційну активність, структуру інвестування, інфляційні тенденції, динаміку зовнішньої торгівлі) [3]. Дослідники у галузі ринкових трансформацій наполягають також на необхідності здійснення порівняльного аналізу з аналогічними показниками країн з усталеною ринковою економікою, що дозволяє оперативно виявляти негативні відхилення та їх причини. Для оцінювання привабливості ринку для суб'єктів господарювання О. Пригара пропонує включати до аналізу визначення його потенціалу (за допомогою низки кількісних та якісних показників, які розкривають як можливості, так і загрози розвитку) і тривалості існування [9]. Аналізуючи механізми забезпечення ринкової рівноваги, Н. Лутчин та Я. Карпова пропонують низку показників: місткість, галузеву та регіональну динаміку розвитку, ступінь диверсифікованості, якість та конкурентоспроможність товарних пропозицій [4].

Сучасні дослідження проблем розвитку ринків зарубіжних авторів здебільшого охоплюють вузькоспеціалізовані аспекти, однак показують широке поле інструментальних можливостей для проведення аналізу. Так,

S. Das et al., досліджуючи кореляції глобальних криз і стану фондових ринків, послуговуються доказами скалярних регресій за допомогою аналізу функціональних даних [12]. Х. Zhu оцінює перехресні взаємозв'язки між біржевими індексами і товарними ринками, використовуючи нестационарний аналіз основних компонентів [18]. Інституційні можливості впливу на розвиток ринків у країнах з нестабільною економікою описують Т. Liedong et al. (ресурсні ринки) [16], Н. Kim et al. (ринки капіталу) [15], А. Guzmán et al. (формування ринків) [13].

Разом з тим, слід зауважити, що у науковій літературі практично відсутні дослідження, пріоритетом яких є з'ясування причинно-наслідкових зв'язків в межах ринкової взаємодії, які необхідні для адекватного планування структурних змін та інституційних реформ внутрішнього ринку України.

Формулювання мети статті

Основною метою даної статті є аналіз цільового призначення різних інструментів дослідження ефективності внутрішнього ринку України та можливостей їх використання для обґрунтування інституційних важелів управління ринковим розвитком.

Виклад основного матеріалу дослідження

Поняття ринку є дуже близьким до поняття галузі, однак ці економічні категорії фундаментально роз'єднує саме диференціація виробництва і споживання. Так, якщо галузь утворюється завдяки виробництву певного виду продукту, то відповідний ринок зумовлюється наявністю попиту на цей продукт. Структура ринку характеризується не лише кількістю і розмірами суб'єктів господарювання і характером продукту, але і легкістю входу та інформаційною доступністю. Основними функціями сучасного внутрішнього ринку є саморегуляція виробництва – через використання механізмів узгодження попиту і пропозиції, посередництво – шляхом забезпечення взаємозв'язків між виробниками і споживачами, ціноутворення – завдяки здійсненню суспільного визнання доцільності витрат виробництва, а також інформаційна та санаційна.

Дослідження взаємозв'язків між суб'єктами внутрішнього ринку потребує використання таких макроекономічних індикаторів

ефективності, як валовий внутрішній продукт, валовий національний дохід, чистий внутрішній продукт, національний дохід та особистий дохід у розпорядженні внутрішнього ринку. Аналіз валового внутрішнього продукту передбачає визначення сукупного обсягу діяльності ринкових суб'єктів, який не включає проміжне споживання. Цей індикатор, який оцінюється як загальна ринкова вартість кінцевої продукції, виробленої резидентами за рік, дозволяє об'єктивно визначити рівень і темпи економічного розвитку і продуктивності суспільної праці. Його також покладено в основу визначення інших макропоказників

ефективності внутрішнього ринку, зокрема ВВП.

Після падіння промислового виробництва впродовж 2012-2015 рр., у 2016 р. економіка України почала виходити з кризового стану, намітились тенденції зростання ВВП (+2,3%), показників промислового виробництва (+2,8%), переробної галузі (+4,3%). Позитивна динаміка спостерігалась і у подальшому, зокрема у 2019 р. зростання реального ВВП становило 3,3%, що найвагомішу роль у чому відіграло приватне споживання, зумовлене зростанням споживчих настроїв (табл. 1).

Таблиця 1

Структура ВВП України за кінцевим використанням у 2012-2019 рр. (млн. грн.)

Джерело: складено на основі [7].

Рік	Номінальний ВВП	Споживчі витрати		Валове нагромадження		Експорт товарів та послуг		Імпорт товарів та послуг	
		Абс.	% ВВП	Абс.	% ВВП	Абс.	% ВВП	Абс.	% ВВП
2012	1408889	1269601	90,1	257335	18,3	717347	50,9	-835394	-59,3
2013	1454931	1350220	92,8	228474	15,7	681899	46,9	-805662	-55,4
2014	1566728	1409772	90,0	220968	14,1	770121	49,2	-834133	-53,2
2015	1979458	1715636	86,7	303297	15,3	1044541	52,8	-1084016	-54,8
2016	2383182	2018854	84,7	512830	21,5	1174625	49,3	-1323127	-55,5
2017	2982920	2552525	85,6	618914	20,7	1430230	47,9	-1618749	-54,3
2018	3558706	3196756	89,8	667953	18,8	1608890	45,2	-1914893	-53,8
2019	3974564	3785133	95,2	500614	12,6	1636416	41,2	-1947599	-49,0

Надзвичайно важливим є показник інтенсивності внутрішньої конкуренції на товарному ринку, який ми розглядаємо як ступінь змагальності ринкових суб'єктів щодо отримання споживацької прихильності та освоєння нових ринкових ніш. Не слід нехтувати і негативним впливом високоінтенсивної конкуренції, який, до прикладу, призвів до деформацій у обсягах випуску продукції вітчизняними товаровиробниками. Так, у 2019 р. частка господарюючих суб'єктів, що скоротили власне виробництво, на 15 в. п. перевищувала частку суб'єктів, які нарощували обсяги виробництва [1]. Водночас, слід зауважити, що з методологічної точки зору адекватному оцінюванню динаміки входу/виходу на товарний ринок перешкоджає відсутність агрегованих статистичних показників щодо структури товарного ринку. Отож, це унеможливає факторне визначення драйверів і дестабілізуючих впливів на розвиток вітчизняного товарного ринку, тим самим спотворюючи прогностичні розрахунки рівня конкуренції в окремих ринкових сегментах.

Якість функціонування внутрішнього ринку значною мірою залежить від ступеня економічної свободи його суб'єктів. Ми цілком погоджуємось із твердженням І. Марковича, що саме економічну свободу можна вважати індикатором ринковості економічної системи [5], адже вона відображає доступність і рівність можливостей до ринкової діяльності для всіх суб'єктів господарювання. Водночас економічну свободу можна розглядати і в якості часткового вимірника ефективності правового регулювання внутрішнього ринку, оскільки вона опосередковано відображає вплив фіскальних важелів державного регулювання економічних процесів.

Дану тезу підтверджують висновки Heritage Foundation про наявність прямої кореляції між рівнем економічної свободи та рівнем ВВП країни, який було обрано даною організацією в якості індикатора добробуту. В основу обчислення даного індексу покладено 12 факторів, згрупованих у 4 категорії, які відображають ступінь економічної свободи у розрізі верховенства права, рівня інституційного впливу, ефективності

регулювання та відкритості ринку. Тим не менше, за рейтингом економічних свобод (Index of Economic Freedom) Україна у 2019 р. посідала лише 147 позицію з 180 досліджених країн світу [14]. Слід зазначити, що навіть попри покращення окремих показників

рейтингу щодо забезпечення прав власності та фіскальної політики, серед країн Європи український внутрішній ринок було оцінено як найменш вільний (табл. 2).

Таблиця 2

Результати оцінювання ступеня економічної свободи ринкових суб'єктів України у 2019 р.

Джерело: складено на основі [14].

Рейтинговий показник	Часткові характеристики	Оцінка (в балах)	Коментар до оцінювання
1. Верховенство права	1.1. Право власності	43,9 ↑	<p>Позитивно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - законодавчо захищені права власності; - знижена плата за дозвіл на будівництво. <p>Негативно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконання договорів займає багато часу та фінансових ресурсів; - судова влада схильна до політичного тиску, корупції та хабарництва; - низька довіра громадськості до ефективності владних структур, ендемічна корупція.
	1.2. Судова ефективність	31,5 ↑	
	1.3. Цілісність уряду	29,6 ↑	
2. Ефективність фіскально-податкового впливу	2.1. Податкове навантаження	81,8 ↑	<p>Найвища ставка податку на прибуток фізичних осіб 20%, підприємств – 18%.</p> <p>Інші податки включають податки на додану вартість та податок на нерухомість. Загальний податковий тягар складає 33,1% загального внутрішнього доходу.</p> <p>За останні три роки державні витрати склали 42,1% ВВП країни, дефіцит бюджету в середньому становив 1,9% ВВП. Державний борг еквівалентний 75,6% ВВП.</p>
	2.2. Державні витрати	46,9 ↑	
	2.3. Фіскальне навантаження	82,6 ↑	
3. Ефективність інституційного впливу	3.1. Свобода бізнесу	66,1 ↑	<p>Процес започаткування бізнесу впорядкований, однак виконання ліцензійних вимог забирає багато часу.</p> <p>Політична нестабільність продовжує складати регуляторну невизначеність комерційних операцій. Трудовий кодекс застарілий і не має гнучкості. Не піддаючись тиску з боку міжнародних фінансових установ, уряд розширив контроль цін на природний газ.</p>
	3.2. Свобода праці	46,7 ↓	
	3.3. Грошова свобода	58,6 ↓	
4. Відкритість ринків	4.1. Свобода торгівлі	75,0 ↓	<p>Сукупна вартість експорту та імпорту 102,2% ВВП. Середня застосовувана тарифна ставка – 2,5%.</p> <p>Конфлікт з РФ стримує торговельні та інвестиційні потоки, а державні підприємства спотворюють економіку.</p> <p>Близько 64% дорослих українців мають доступ до банківських рахунків.</p>
	4.2. Свобода інвестицій	35,0 —	
	4.3. Фінансова свобода	30,0 —	

Активізація глобалізаційних процесів зумовила необхідність адаптації вітчизняної ринкової системи до світових тенденцій розвитку. Так, за висновками спеціалістів Швейцарського економічного інституту КОФ, Індекс глобалізації (рис. 1) якого вимірює економічні, соціальні та політичні аспекти

глобалізації національних ринків 203 країн світу [17], глобалізаційні тенденції зумовлюють активізацію розвитку внутрішніх ринків країн за рахунок зменшення транспортних і комунікаційних витрат.

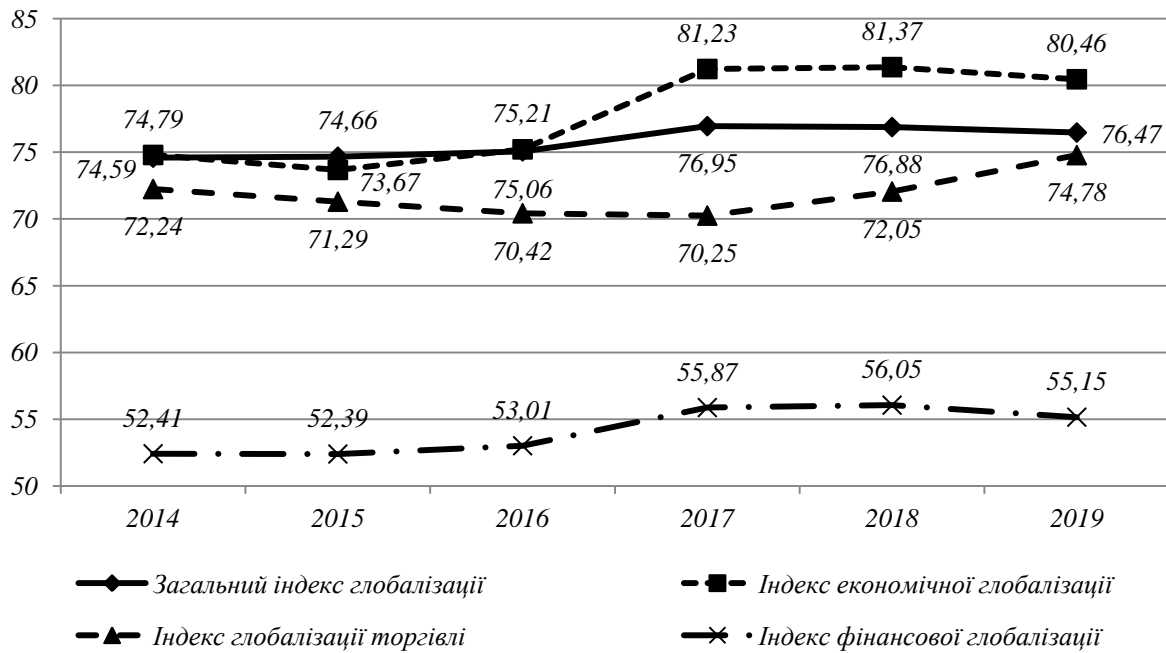

Рис. 1. Динаміка індексів глобалізації України у 2014-2019 рр. Джерело [17]

Інституційне запровадження заходів дерегуляції ринкових процесів та зниження міжнародних тарифів може мати істотний вплив на розвиток внутрішнього товарного ринку України внаслідок більш вільного руху капіталу та товарів. Відповідно, аналіз привабливості товарних ринків має орієнтуватись на тенденції світової економіки щодо відкритості та лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків. Такі

дослідження зазвичай тісно корелюють з аналізом конкурентної ситуації на ринку і особливо актуалізуються щодо оцінювання підприємницького клімату економіки України. Оцінювання привабливості товарного ринку ми пропонуємо поетапний порівняльний аналіз показників ринкової доступності та можливостей досягнення економічних інтересів і конкурентоспроможності суб'єктів господарювання (табл. 3).

Таблиця 3

Поетапна характеристика проведення аналізу привабливості товарних ринків

Джерело: розроблено автором

Етап дослідження	Характеристика дослідження	Мета дослідження
Етап 1	Визначення економічних інтересів суб'єктів підприємництва на ринку	Дослідження цілей економічної діяльності
Етап 2	Аналіз можливостей ринкової взаємодії та попередній відбір цільових ринків	Виявлення потенційно привабливих товарних ринків
Етап 3	Дослідження ринкової доступності цільових ринків	Визначення інтегрованого показника ринкової доступності для обраних цільових ринків
Етап 4	Дослідження можливостей реалізації власних економічних інтересів на цільових ринках	Визначення інтегрованого показника можливостей реалізації власних економічних інтересів для обраних цільових ринків
Етап 5	Побудова матриці "ринкова доступність – можливість реалізації економічних інтересів"	Розподіл товарних ринків за ступенем привабливості та розробка ефективних стратегій проникнення на обрані ринки

Поza тим, що такий аналіз більше зосереджує увагу на розвитку суб'єктів господарювання, а не на загальні тенденції функціонування товарних ринків, цікавість в розрізі нашого дослідження викликають

аспекти вивчення доступності цільових ринків. Здійснення такого аналізу передбачає виокремлення факторів доступності, які формує низка кількісних та якісних показників (табл.4).

Агрегування інформації для оцінювання ринкової доступності

Джерело: розроблено автором

Аналітичний сектор дослідження ринку	Показники аналізу	Джерела інформації
Глобально-економічне середовище	Рівень регіональної інтеграції Митні бар'єри	Законодавство України, статистичні дані, аналітичні звіти
Політико-правове середовище	Юридичні особливості Політична стабільність Узгодженість системи права України з міжнародним	Законодавство України, рейтинги інформаційних агентств, публікації маркетингових агентств
Економічне середовище ринку	Макроекономічна динаміка (ВВП, ВВП на душу населення, рівень інфляції) Стабільність валютного курсу Доступність ресурсів Розвиток ринкової інфраструктури	Національна статистика, публікації інформаційних агентств, звіти міжнародних організацій, статистичні довідники
Науково-технічне середовище ринку	Рівень розвитку науки та кваліфікація кадрів Технологія виробництва, яка вимагається на ринку Патенти і права	Інформаційні системи, маркетингові агентства
Особливості розвитку ринку	Ємність ринку, залежність від імпорту Рівень конкуренції Ступені і типи інтеграції Вхідні бар'єри	Національні статистичні довідники Галузеві періодичні видання

Обчислення інтегрованого показника ринкової доступності дозволяє визначити ступінь ринкової перспективності шляхом зіставлення потенційних ринкових можливостей і загроз. На нашу думку, перевагою описаної методики є можливість всебічного аналізу економічних, соціальних та політико-правових чинників впливу на привабливість товарного ринку, що відкриває широкі перспективи для прицільної розробки інституційних інструментів реформування.

Важливим елементом оцінювання товарних ринків дослідники вважають ринкову рівновагу, значна роль в становленні якої належить конкуренції. Так, О. Прогнімак стверджує, що намагання суб'єктів ринкового господарювання посісти високі конкурентні позиції зумовлює розробку ними стратегій максимізації прибутків, що не лише призводить до зниження собівартості продукції, але й стимулює інноваційну активність і впровадження ресурсозберігаючих технологій [10]. В ідеалі макроекономічна ринкова рівновага характеризує ситуацію вирівнювання сукупних попиту і пропозиції, хоча на практиці слід враховувати як цінові (ефекти процентної

ставки, багатства, імпорتنих закупівель), так і нецінові фактори попиту. В умовах конкуренції спостерігається пряма залежність сукупного попиту та обернена залежність сукупної пропозиції від ціни, натомість на монополізованих товарних ринках вектор залежності міняє напрямок на протилежний. Введення у ринкову систему держави в якості економічного суб'єкта ускладнює описану взаємодію, адже включаються інструменти інституційного впливу податкового і бюджетного регулювання розвитку товарного ринку. Податкові інструменти покликані забезпечувати стає економічне зростання товарного ринку з одночасним узгодженням загальнодержавних інтересів та ринкових цілей суб'єктів господарювання. Ефективність реалізації фіскальних механізмів потребує використання відповідних макрофінансових індикаторів (загальне податкове навантаження, частка централізації ВВП у бюджеті, фіскальне навантаження на працю тощо), вибір яких дозволяє управляти ризиками стабілізації ринку.

Висновки

На основі проведеного наукового дослідження з обраної теми та отриманих результатів варто зазначити наступне:

Оцінювання внутрішнього ринку має на меті досягнення оптимізації цієї складної економічної системи шляхом обрання найвідповіднішого варіанта порядку її функціонування. Другою метою оцінювання можна вважати ідентифікацію ринкової системи, що найкращим чином відповідає цілям розвитку національної економіки, та обґрунтування інституційних інструментів і важелів управління таким розвитком. Це потребує оцінювання як соціально-економічної ефективності внутрішнього ринку, так і ступеня його технологічної розвиненості та економічної перспективності. Результати оцінювання конкурентного стану товарного ринку можуть використовуватись органами державної влади

для розробки конкретних заходів в межах планування структурних змін та інституційних реформ на внутрішньому ринку. Водночас, аналіз обсягів реалізації продукту та виявлення ринкової частки суб'єкта господарювання не надає вичерпної інформації щодо його позиціонування та ефективності на визначеному сегменті ринку. Отож, це актуалізує проведення у подальшому досліджень конкурентної взаємодії учасників ринку на рівнях «виробник-держава», «виробник-виробник» і «виробник-споживач», передбачає аналіз товарних, географічних і часових ринкових меж. Крім того, є необхідність додаткового динамічного аналізу щодо рівнів прибутковості, рентабельності та ринкової продуктивності праці.

KLEPANCHUK O.Y.^{1*}

^{1*} Associate Professor, Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv, e-mail: o.klepanchuk@gmail.com, olha.klepanchuk@lnu.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-7764-614X

GOALS AND TOOLS OF RESEARCH OF THE DOMESTIC MARKET OF UKRAINE

The purpose. Analysis of the purpose of various tools for studying the effectiveness of the domestic market of Ukraine and the possibilities of their use to justify the institutional levers of market development management. **Methods.** A dynamic analysis of the structure of Ukraine's GDP by end use, analyzed the results of assessing the degree of economic freedom of market entities of Ukraine, studied the dynamics of indices of economic, financial, trade and general globalization of Ukraine. **The Results.** The main objectives of the internal market assessment are to identify the compliance of the market system with the objectives of the national economy and to substantiate the institutional tools and levers for managing such development. It is shown that a significant role in the positive dynamics of Ukraine's GDP is played by private consumption due to the growth of consumer sentiment. It was found that according to the rating of economic freedoms, Ukraine in 2019 occupied only 147 positions out of 180 surveyed countries, and among European countries, the Ukrainian domestic market was assessed as the least free. It is proved that the institutional implementation of measures to deregulate market processes can significantly enhance the free movement of capital and goods. Aggregated information to assess market availability, highlighting the factors of availability, which are formed by a number of quantitative and qualitative indicators. Further research is proposed to focus on the issues of competitive interaction of market participants at the levels of "producer-state", "producer-producer" and "producer-consumer", as well as dynamic analysis of levels of profitability, profitability and market productivity. **Scientific novelty.** A step-by-step comparative analysis of market availability indicators and opportunities to achieve economic interests and competitiveness of economic entities is proposed. The advantage of the methodology is the possibility of a comprehensive analysis of economic, social and political and legal factors influencing the attractiveness of the commodity market, which opens up prospects for targeted development of institutional tools for reform. **The practical significance.** The results of the assessment of the competitive state of the commodity market can be used by public authorities to develop specific measures within the framework of planning structural changes and institutional reforms in the domestic market.

Keywords: market system; GDP structure; globalization; economic freedom; consumer sentiment; capital movements; market availability; competitiveness; institutional regulation.

REFERENCES

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019). *Makrofinansovi pokaznyky [Macroeconomic indicators]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian).
2. Didenko, I. V. (2017). *Metodychni zasady otsiniuvannya i prohnozuvannya koniunktury depozytnoho rynku Ukrainy [Methodical bases of estimation and forecasting of a conjuncture of the deposit market of Ukraine]*. Avtoreferat dys. kand. ekon. nauk, spets. 08.00.08. Sumy: SumDU. 21 s. (in Ukrainian).
3. Lylyk, I. V. (2018). Rynok marketynhovykh doslidzhen v Ukraini 2017 rik: ekspertna otsinka ta analiz UAM [Market research market in Ukraine 2017: expert assessment and analysis of UAM]. *Marketynh v Ukraini*, 2, 4-23 (in Ukrainian).
4. Lutchyn, N. P., & Karpova, Ya. Yu. (2011). Naukovi pidkhody do vyznachennia tovarnoho rynku [Scientific approaches to the definition of the commodity market]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 3 (117), 63-67 (in Ukrainian).
5. Markovych, I. (2017). Ekonomichna svoboda ta ekonomichniy rozvytok: teoretyko-empyrychne doslidzhennia zviazku [Economic freedom and economic development: a theoretical and empirical study of communication]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, 13(2), 125-140 (in Ukrainian).
6. Minenko, V. L. (2012). Derzhavne rehuliuвання rynku pratsi ta zainiatosti naselennia u hlobalizovanomu sviti: stan ta tendentsii rozvytku [State regulation of the labor market and employment in a globalized world: the state and trends]. *Derzhavne budivnytstvo*, 1, 18-21 (in Ukrainian).
7. Minfin Ukrainy (2020). *Valovy vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini 2020 [Gross domestic product (GDP) in Ukraine 2020]*. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (in Ukrainian).
8. Okrepkyi, R. B., & Harhula, D. (2013). Koniunkturnyi analiz tendentsii rozvytku rynku, yoho stiiikosti ta tsyklichnosti [Market analysis of market trends, its stability and cyclicality]. *Innovatsiina ekonomika*, 5, 197-203 (in Ukrainian).
9. Pryhara, O. (2006). Metodyka analizu pryvablyvosti mizhnarodnykh tovarnykh rynkiv v umovakh hlobalizatsii svitohospodarskykh protsesiv [Methods of analyzing the attractiveness of international commodity markets in the context of globalization of world economic processes]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, № 1 (4), 54-80 (in Ukrainian).
10. Prohnyimak, O. D. (2018). Inkluzyvnyi rozvytok Ukrainy: pereshkody i perspektyvy [Inclusive development of Ukraine: obstacles and prospects]. *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, 1 (51), 187-197 (in Ukrainian).
11. Pukhtaievych, H. O. (2002). *Analiz natsionalnoi ekonomiky [Analysis of the national economy]*. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet. 76 s. (in Ukrainian).
12. Das, S., Demirer, R., Gupta, R., & Mangisa, S. (2019). The effect of global crises on stock market correlations: Evidence from scalar regressions via functional data analysis. *Structural Change and Economic Dynamics*, 50, 132-147. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2019.05.007>.
13. Guzmán, A., Mehrotra, V., Morck, R., & Trujillo, M.-A. (2020). How institutional development news moves an emerging market. *Journal of Business Research*, 1, 300-319. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.10.009>.
14. Heritage Foundation (2020). *The Index of Economic Freedom – 2019*. Retrieved from <https://www.heritage.org/index/country/ukraine>.
15. Kim, H., & Song, J. (2017). Filling institutional voids in emerging economies: the impact of capital market development and business groups on M&A deal abandonment. *J Int Bus Stud*, 48 (3), 308-323.
16. Liedong, T. A., Peprah, A. A., Amartey, A. O., & Rajwani, T. (2020). Institutional voids and firms' resource commitment in emerging markets: A review and future research agenda. *Journal of International Management*, 100756. doi:10.1016/j.intman.2020.100756.
17. Savina, G., Haelg, F., Potrafke, N., & Sturm, J.-E. (2019). The KOF Globalisation Index. *Revisited, Review of International Organizations*, 14(3), 543-574. <https://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2>.
18. Zhu, X. (2019). Cross-correlations between the CSI300 index and commodity markets: Non-stationary principal component analysis (NSPCA). *Statistical Mechanics and its Applications*, 5291, 121534. <https://doi.org/10.1016/j.physa.2019.121534>.

Стаття надійшла до редакції: 02.10.2020

Received: 2020.10.02